

Zbigniew Nazimek

Wartości dydaktyczne filmu w procesie uczenia i nauczania pływania

---

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 26, 81-85

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Nazimek*

Wartości dydaktyczne filmu w procesie uczenia i nauczania pływania

Nauczanie czynności ruchowych, a zwłaszcza pływania wymaga od nauczyciela znajomości odpowiednich metod, a także form i zasad dydaktycznych. Metody nauczania pływania wywodzą się z metod stosowanych w dydaktyce ogólnej i stanowią integralną część pedagogiki. W nauczaniu - uczeniu się pływania istnieją różnorodne rozwiązania metodyczne począwszy od metody syntetycznej, analitycznej czy kompleksowej, powstałej z połączenia obu metod. Według Czabańskiego w nauczaniu pływania wyróżnić można następujące trzy główne grupy metod opartych na działalności poznawczej uczącego się pływać: na słownictwie nauczyciela, na obserwacji oraz na działaniach praktycznych [1]. Dobór odpowiedniej metody uzależniony jest oczywiście od celu, do jakiego zmierzamy w nauczaniu pływackich czynności ruchowych. Nowocześnie rozumiany proces dydaktyczny posługuje się różnorodnymi środkami dydaktycznymi. Do szczególnie wartościowych metod dydaktycznych nauczania czynności pływackich opartych na środkach audiowizualnych, czyli oddziałujących na bodźce słuchowo-wzrokowe można zaliczyć film, który w nieograniczony sposób umożliwia przekaz i odbiór

---

* dr, Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św., AWF w Krakowie

---

informacji. Na podstawie badań stwierdzono, że angażuje on 95% zdolności percepcyjnych człowieka.

Film dydaktyczny jest gatunkiem filmu naukowego dlatego też czasami używa się określenia film naukowo-dydaktyczny, gdyż wiele wybranych i wyselekcjonowanych informacji przekazywanych jest uczniom w trakcie procesu dydaktycznego. Metodę nauczania, w której uczniom prezentuje się film dydaktyczny określamy jako metodę filmową. Metoda ta obejmuje pokaz filmowy oraz pokaz równoległy z użyciem magnetowidu. Pokaz filmowy jest metodą polegającą na prezentowaniu ćwiczącym filmu dydaktycznego, którego treścią mogą być pokazane wybrane sekwencje ruchowe względnie określona technika pływania. Z kolei pokaz równoległy to rodzaj metody pokazowej, podczas której uczący ma możliwość porównania na ekranie monitora własnej techniki z techniką wykonywaną przez demonstratora. Daje to ćwiczącemu możliwość prześledzenia wspólnie z nauczycielem swojej struktury ruchu, a tym samym przyczynia się do korekty błędów prezentowanej techniki.

Film dydaktyczny według definicji Strykowskiego jest narzędziem pedagogicznym za pomocą, którego realizuje się określone cele kształcenia [9]. W swojej treści jest zawsze dostosowany do określonego programu nauczania. Konstruowanie takiego filmu winno uwzględniać podstawowe zasady pedagogiki audiowizualnej. Należy więc pamiętać o proporcjach słowa i obrazu i nie zapominać, że film jest elementem określonego procesu kształcenia i elementem lekcji, wykładu lub ćwiczeń. Stąd też powinien być dostosowany do szczegółowo określonego planu nauczania, a co za tym idzie mieć konkretnego

adresata. Temu problemowi poświęcono stosunkowo wiele opracowań, co może świadczyć o znacznej przydatności dydaktycznej filmu.

Niekwestionowaną zaletą filmu dydaktycznego jest możliwość wielokrotnego powtarzania określonych sekwencji ruchowych, zatrzymania lub cofania ruchu. Jednakże najbardziej skuteczną postacią filmu dydaktycznego jest projekcja tzw. kółkowa albo pierścieniowa, czyli umożliwiająca oglądanie filmu zawierającego jeden cykl ruchowy wybranej czynności pływackiej. Z kolei dzięki ujęciom specjalnym daje możliwość na rejestrację podwodnych ruchów pływackich (np. ujęcia zawodnika po starcie czy nawrocie). O niezaprzeczalnych wartościach filmu dowodzą liczne prace zarówno krajowych jak i zagranicznych autorów poświęcone tej problematyce [2, 5, 6]. Wyniki badań, autorów tych prac, dotyczących przydatności i wykorzystania filmu w procesie nauczania i uczenia są raczej efektem doświadczeń pedagogicznych, a nie przeprowadzonych badań eksperymentalnych. W Polsce, tylko nieliczni autorzy zajmowali się badaniami nad skutecznością filmu dydaktycznego w nauczaniu czynności ruchowych. Prekursorami w tym zakresie byli autorzy rozpraw doktorskich: S. Kula, W. Orawiec, W. Wiesner [4, 7, 10]. Efektem tych opracowań jest wyraźne potwierdzenie dużej wartości dydaktycznej filmu, przynoszącej wzrost skuteczności nauczania średnio o około 10-40%. Nie brak też jednak i sceptycznego spojrzenia na problem wpływu filmu dydaktycznego na wzrost efektów nauczania.

W. Strykowski twierdzi, że nie wystarczy tylko pokazać film, aby osiągnąć zwiększony efekt dydaktyczny [9]. Również badania W. Wiesnera przeprowadzone w latach 1978-1984 jako eksperymenty

---

laboratoryjne oraz pedagogiczne eksperymenty naturalne nie dały jednoznacznej odpowiedzi o skuteczności dydaktycznej filmu w nauczaniu czynności ruchowych [11]. Według tego samego autora, film wpływa na powstanie wyobrażenia o ruchu, a ono dopiero może wpłynąć na jego wykonanie. Z kolei wykonanie wyobrażonego ruchu będzie uzależnione od gotowości motorycznej ćwiczących do wykonania tego ruchu. Niejednokrotnie ćwiczący po oglądnięciu filmu był w stanie zademonstrować pływackie imitacyjne ruchy na lądzie, gorzej było już z wykonaniem tego ruchu w środowisku wodnym. Należałoby się, więc zastanowić nad problemem praktycznej wartości filmu. Film dydaktyczny stanie się bardziej wartościowym, gdy będzie on stosowany systematycznie. Przy jego pomocy nauczanie będzie szybkie i skuteczne, kiedy zastosowany on będzie celowo i umiejętnie [11]. Pokaz filmowy stanie się skutecznym środkiem nauczania, kiedy prezentowany będzie w odpowiednim momencie czynności dydaktycznych z trafnie dobranym celem nauczania. Miarą skuteczności dydaktycznej filmu będzie osiągnięcie zamierzonego celu dydaktycznego jaki można osiągnąć za jego pomocą.

Przedstawione powyżej opracowanie powinno się stać inspiracją dla nauczycieli, instruktorów do stosowania nowoczesnych technik rejestracji czynności ruchowych. W ostatnim pięcioleciu zaznaczył się żywiołowy rozwój technik video i innych rodzajów zapisu cyfrowego obrazu. Dostęp do tych urządzeń umożliwiających zarówno rejestrację jak i odtwarzanie obrazu w postaci filmu stał się wręcz codziennością. Stąd też ten rodzaj pomocy dydaktycznej powinien być nieodzownym składnikiem procesu nauczania i uczenia się w osiągnięciu celu lekcji.

Powinien również stać się dla nauczyciela zachętą do samodzielnej realizacji filmów dydaktycznych (krótkich sekwencji video) wykorzystywanych w dydaktycznych multimedialnych programach komputerowych.

Piśmiennictwo

1. Czabański B., Fiłon M., Zatoń K. 2003. *Elementy Teorii Pływania*. AWF, Wrocław.
2. Fiński O. 1956. *Film nieodzownym środkiem doskonalenia sportowego*. Kultura Fizyczna, nr 10.
3. Jacoby J. 1974. *Jak opracować scenariusz filmu sportowego*. AWF, Warszawa.
4. Kula S. 1963. *Film dydaktyczny w nauczaniu ćwiczeń fizycznych*. Rozprawa doktorska AWF, Warszawa.
5. Leja L. (red.). 1970. *Film skuteczną pomocą dydaktyczną*. PWN, Warszawa.
6. May M. A., Lumsdaine A.A. 1958. *Learning from films*. Yale Univeristy Press, New Haven.
7. Orawiec W. 1981. *Rola filmu i zapisu magnetowidowego w treningu hokeja na lodzie*. Rozprawa doktorska AWF, Katowice.
8. Skrzypczak J. 1985. *Film dydaktyczny w szkole wyższej*. PWN, Warszawa.
9. Strykowski W. 1977. *Wstęp do teorii filmu dydaktycznego*. UAM, Poznań.
10. Wiesner W. 1988. *Wpływ filmu dydaktycznego na skuteczności nauczania dzieci techniki pływania*. Rozprawy Naukowe AWF, Wrocław, XXI.
11. Wiesner W. 1989. *Wstępna analiza reakcji siedmioletnich dzieci na film "Czy wart uczyć się pływać?"* Zeszyty Naukowe AWF, Wrocław.